

הג הסוכות

חדש/ליקוט גם
משאר ספרי רבינו

מצות סוכה, וקרבת החג

בפסח תִּשְׁבוּ שְׁבַעַת יָמִים כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ

בפסח: (פר' אמור, ויקרא כג מז)

השי"ת אומר לצדיקים ללכת לסוכות בניהם

קשה בתחילה אמר תשבו לנוכת, ואחר כן אמר כָּל הָאֶזְרָח

בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ שָׁלֹשׁ לַלַּיְלָה לְנוֹכַח. אבל אמרו חכמינו ז"ל (וזהר ח"ג

ק:ג) שהקדוש ברוך הוא יאמר לשבעה לדיקים שיושבים בלילה יתצדק

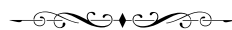
אחס תלכו לבית בניכם לסוכות שיעשו בחג, והוא זה שתקנו לומר

'תיצו אושפיזין וכו', שכוונתם הוא לשבעה לדיקים, ולהם אמר

הקדוש ברוך הוא בסוכות תשבו, ואחר כך כל האזרח ישובו

בסוכות:

ספר 'מאור החיים' (עמ' כג)

טוד הסוכה והחג, שרמזו בהם שמות הק'

בסוכות תשבו שבעת ימים. אמרו חכמינו ז"ל (סוכה יא, רס"ז

במקומו) שהוא זכר לענני כבוד שהלכו עם אבותינו

במדבר, והם שבעה, ארבעה בארבע רוחותיו, אחד לפניו להאיר

וכו', ואחד עליהם ואחד תחתיהם, הם שבעה. שבעת ימים כנגד

שבעה עננים:

ופוד הסוכה והחג הם פלאי פלאים, אבל אומר לכס מעט, כדי

(שתדע) [שתדעו] שהסוכה אינה מה שאתה רואה בעיניך,

שהם קנים והדם, אלא תיבת פוכה היא ממש שם ה' ואלנות בזה

האופן, כ"ו שבאמצע התיבה הם המספר שם הויה ברוך הוא,

ופ"ה הם מספר אל"ף שעולה ס"ה. והשבעים פרים שמקריבים

בזה החג, הם כנגד שבעים פרים (סוכה נה:). והחג הוא אצרהם

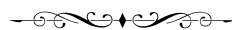
אבינו ע"ה:

בנגד שבעה לדיקים [רועים, אושפיזין] הם שבעה מועדים שיש

לנו, ואלו הם, סוכות, פסח, שבועות, יום טוב שמיני

עלרת, ראש השנה, [יום] כפור וועי"ע להלן מאוהתה"ק פר' פנחס:

ספר 'מאור החיים' (עמ' כד)

טוד הקרבנות - שישראל מבררים הנצוצות מהאומות

וְהִקְרַבְתֶּם עִלָּה אִשָּׁה רִיחַ נִיחַח לַיְי פְּרִים בְּנֵי בָקָר

שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי אֵילָם שְׁנָיִם בְּבָשִׂים בְּנֵי שְׁנָה אַרְבָּעָה

עֶשְׂרֵי תְּמִימִם יְחִידִים: (אור החיים פר' פינחס, במדבר כט יג)

והקרבנות עולה וגו' לה' פרים וגו'. נראה כי טעם המעטת

הפרים יום יום, לפי שיש שני סודי שביעיות, האומות

הם הרבים שבעים אומות ונמשלו לפרים, וישראל גם כן הם בצחינת

השבע בסוד 'בת שבע' (וזהר ח"ג א), וכל מעשיהם שביעיות, הקרבנות

בכל המוספין שבעה שבעה, ימים טובים שבעה שבעה, השבת סוד

שבעה ענפי אילן שבו שורש נשמתן שבעה, לדיקים שבעה:

ורמז ה' כנגד האומות הרמזים בפריים שיהיו מתמעטים

פניני וחידושי אור החיים הק'

בסוכה רמזו 'וימינו תחבקנו'

הסוכה צריך שיהיה לה שתי [דפנות] וטפח אחד, לא פחות, כמין ה' זה. רמזו ביד הקדוש ברוך הוא, שעד סוכות ימינו פשוטה לקבל שבים, ועכשיו בסוכות מחבק אותנו כביכול, כשתפול הזרוע תמצא כמין צורת ה' והטפח:

ספר 'מאור החיים' (עמ' כג)

ענני הכבוד

וְאִשָּׁא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׂרִים (פר' יתרו, שמות יט ז). **ואשא**

אתכם. הנה האריך האדון בבחינת האהבה, כי הוא העיקר

במצוה להרויח ככל השכר, וצריך התעצמות גדול להשיגה, לזה

אמר ראו חיבתי בכם כרחם אב על בנים חביבין, שאפילו מדרך

כף רגליכם חסתי עליו, **ונשאתי אתכם על כנפי נשרים**, פירוש

ענני כבוד היו ממוצעים תחתם, וכן הוא אומר (דברים ח ז) **וְרָגְלְךָ**

לֹא בְצִקָּה. ועוד יש לאלוה מילין לעורר האהבה, מה שאין כן

היראה שבנקל תכנס בלב האדם, וכו':

*

וַיִּשָּׂא בַלְעָם אֶת עֵינָיו וַגֹּ' (פר' בלק, במדבר כד ט). **וישא בלעם**

וגו'. הוצרך לומר **וישא.** גם הוצרך להזכיר שמו, ולא סמך על

זכרונו בסמוך. לפי מה שקדם לנו שישראל היו מסובבים

בעננים, ולא היתה עין שולטת בהם, לזה אמר שנשא בלעם וגו'

פירוש נשא נביאותו, כי הוא היה נביא אומות העולם ומחזה

נבואה יחזה. ולזה דקדק לומר **בלעם**, לרמזו נשיאות עין שאינה

בזולתו אלא בו, ובזה העיר שבמחזה הנבואה הכתוב מדבר.

ובזה השיג לראות ישראל שהיו נסתרים בענני הכבוד:

*

אֲשֶׁר קָרָה בְּדֶרֶךְ וַגֹּ' (פר' כי תלך, דברים כה יח). **אשר קרה.**

יתבאר על פי דבריהם ז"ל (ר"ה ג.) שאמרו שהענן היה מכסה על

ישראל ולא היה מקומם ידוע לעולם, אלא כשמת אהרן

נסתלקו ענני כבוד ובה הכנעני ילחם עם ישראל (במדבר כא א).

ואם כן תקשה מנין ידע עמלק מקום חניית ישראל לבה אצלם

להלחם עמם, לזה אמר **אשר קרה**, פירוש יקר מקרהו וידע

מחניהם בדרך:

*

וַיִּכְבְּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְכוּ' שְׁלֹשִׁים יוֹם וַגֹּ' (פר' ברכה,

דברים לד ח). **עוד** אפשר, כי מיתת אהרן הרגישתם ביותר, לפי

שתיקף נסתלקו ענני כבוד והוסר מסוכתם, וזה סיבב ביאת

הכנעני וגו' (במדבר כא א, וראה ר"ה ג.), לזה נתעוררו יחד כל ישראל

לבכות, מה שאין כן במיתת משה הגם שניטלו עננים כו', לא

העירו על זה, גם נטרדו בשמחת ביאת הארץ הטובה:

והולכים. ורמז בחשבון זה קבוע ארבעה עשר כבשים, לרמז שתי הדרכות שבישראל שצאים ברמז הכבשים, אחד נסתר ואחד נגלה,

הנסתר הם הברורים שרריך לברר מהאומות, והנגלה הם המזכרים. ולזה כשכלים הפרים, זה כך האות שכלה מהם הנסתר ולח יאשרו כי אם ישראל למופת ואות. והוא מה שרמזו ה' בקרבן

יוס ערכת שבעה כשזים (במדבר כט לו), שהם לבני ישראל לאון קדשים, פר הוא הנשאר מהאומות מעגף ישמעאל, איל הוא הנשאר מצני עשו הבא מיצחק, והבן סוד הדבר:

צו את בני ישראל ויקחו אליהם שמן זית זה בתית למאור להעלות נר תמיד: מחויין לפרכת העדת וגו': (אור החיים פר' אמור, ויקרא כד ג-ג)

כל המצוות שיש בהם שביעיות יש להם קשר

צו את בני ישראל וגו'. רריך לרעת מה ענין מרות שמן והלקחו במקום זה. גם מרות מערכת השלחן מה ענינו לכאן. ומה גם שכבר נאמרו הדברים ככתבן במקומן במלות המשכן ומלתו. ורש"י ז"ל פירש מה שפירש, ואין לדבריו דבר מספיק, ורמב"ן ז"ל כתב שכלה השמן וכו', ואין ראייה לדבריו: ואולי כי ללך שרוא מלות שבעיות, פסח שבעה ימים, חג הסוכות שבעה ימים, שמחת תורה המינים שבעה ימים, גם ראש השנה ויום הכיפורים ינסם בצחינת השבע להיותם בחודש השביעי, לזה סמך לזה גם כן מרות המנורה שהיא צחינת שבע נרות. גם השלחן ישנו בסוד שבע דכתיב (פסוק ו) שש המערכת וגו', והשלחן הסדורות עליו שהוא סוד המתקבץ בו שש מעלות והיא משלמת שבע. ותמלא שרוא גם כן בפרשה זו מרות העומר שהוא

שבע שפחות (לעיל כג טו), גם מרות השבת. נמלאת אומר שכלל כל מלות השביעיות יחד, לומר כי סודם ועיקרם אחד:

ישדאל הלכו במדבר לאורו יתברך

עוד אפשר, שנתכוין בסמיכות פרשת מנורה לפרשת סוכה, על דרך מה שאמרו ז"ל (תו"ט) בפסוק מחויין לפרוכת העדות, וזה לשונם: וכי לאורה היה רריך והלח כל הארבעים שנה שהיו במדבר לח הלכו לאורו, ופירשו התוספות (שבת כג: ד"ה וכו' לאורה) שלא היו הולכים לאור החמה אלא לאור השכינה, שהיו רואים מה שבתוך התפוח וכו', אלא עדות לבאי עולם וכו', ע"כ. והוא מה שנתחכם ה' בסמיכות זה של מרות המנורה למרות סוכה – פי בפסות וגו' (לעיל כג מג), לומר כי ישראל, לכל ענני כבוד לח היה להם אור השמש, והליכתם היתה לאורו יתברך, אם כן מרות מנורה אינה אלא לפרוכת העדות, עדות לבאי עולם וכו':

פרסום הנס בסוכות ובפסח

דבר אל בני ישראל לאמר בחמישה עשר יום להחדש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים ליני: (ויקרא כג לד, פר' אמור) לזמנין בדבריו:

הזה חג הסוכות. בתורת כהנים לרשו יתור הזה, ופירשתי הברייתא בפרשת מלרע (ויקרא יד ז), וזה לשונם פס:

ולדעתי יתבאר הברייתות בדרך עצמו שבארנו למעלה, והוא כי לכל שיש פרסום נס יציאת מצרים כסוכה בצחינה אחת יותר מפרסום נס שיש באכילת מנה, כי הרבה פעמים אדם אוכל פתו מנה מה שאין כן מעשה סוכה שיש פרסום גדול, ובפסח גם כן צחינה אחרת יש בו, שהוא יותר פרסום הנס צעתו וצמנו שהוא בט"ו בניסן. ויבא חכם שתייה לו הסברא להגדיל פרסום נס סוכה שהוא גדול מפרסום אכילת מנה, וידון קל וחומר לסוכה שטעונה מנה, ויאמר ומה חג המלות שלא הרריך בו ה' כל כך פרסום על כל פנים חייבו במנה לכל שהוא דבר הרריך על כל פנים, סוכה שראינו שהוא פרסום גדול אינו דין שרריך מנה, תלמוד לומר הזה חג המלות. ותבא סברא אחרת שתדון בהפך ויאמר כי ידיה נלח, ודחה סברא שכנגדו ממה שמייעט סוכה שאין בה מנה ועיקר הפרסום הוא המנה, וידון לחייב סוכה בפסח בקל וחומר מסוכה שלא הרריך בה ה' מנה ואף על פי כן הרריך סוכה, תלמוד לומר הזה חג הסוכות:

וראיתי להרב המופלא ה"ר יהודה רוזאניש ז"ל בספר הנכבד משנה למלך (הל' תמז ומנה פ"ו ה"א), שהביא ברייתא אחת דומה למה שלפנינו, דתניא בתורת כהנים פרק י"א, וזה לשונם: הנה חג המלות (להלן כג ו) יום זה טעון מנה ואין חג הסוכות טעון מנה, שהיה דין, ומה אם זה שאינו טעון סוכה טעון מנה זה שטעון סוכה אינו דין שיטעון מנה. תלמוד לומר 'הזה' חג המלות טעון מנה וכו'. וסם בפרק י"ד תניא וזה לשונם: הנה חג הסוכות, זה טעון סוכה ואין חג המלות טעון סוכה, שהיה דין, ומה זה שאינו טעון מנה טעון סוכה חג המלות שהוא טעון מנה אינו דין שיטעון סוכה, תלמוד לומר 'הזה', זה טעון סוכה ואין וכו'. והקשה הרב הקושיות עצמם שכתבנו בצרייתות טהרת מלרע, דרשן מעל ספר הרב מה שתירץ בזה. ודבריו ז"ל קאת לחוקים, ובפרט לכת הפוסקים (רמב"ם הל' טומאת מת פ"ט ה"ב) שסוברים דספק לאורייתא שמוחר מן התורה, לא יעמדו דברי הרב עליו השלום

הימים טובים הם כדי לתלמוד תורה ולהניצל מהחולאים

ויאמר אלי מזה אתה ראה (ויאמר) ואמר ראיתי והנה מנורת זהב בלה וגלה על ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על ראשה: (זכרי' ד ב)

באלו הימים הרבה שזכר לעולם הבא. ואמרו חכמינו ז"ל שמאחר שבעת הקיץ בא ויש חולאים רבים בציבת החום נתן לנו ה' שבעה

שבעה ושבעה מוצקות וכו'. נתן לנו הקדוש ברוך הוא שבעה ימים של סוכות ושבעה ימים של פסח, לזכות

ימי פסח שהם ימים טובים פנויים ממלאכה, ללמוד בתורה וילך לשמוע דברי תורה, להראות הדרך הישרה שיבור לו האדם, וכמו כן שבעה ימי סוכות ועם זכותם ינצל האדם מן החלאים המקריים

לזכר זימות החמה וזימות הגשמים. ולא כחותם שמאזכרים זמנם בזכר הימים לשחוק בקרטיון או דבר אחר, אוי להם ואוי לנפסם:

ספר 'מאור החיים' (עמ' כז)

ארבעת המינים

רמזי ארבעת המינים

וְלִקְהָתָם לְכֶם בַּיּוֹם הַרְאִישׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר פֶּתַת תְּמָרִים וְעֵנַף עֵץ עָבֹת וְעֵרְבֵי נָחַל וְשִׂמְחָתָם לְפָנַי יִי אֱלֹהֵיכֶם שְׁבַעַת יָמֵי: (ויקרא כג מ)

ארבעת מינים שבלולב רמז (ע"י מדרש אגדה ויקרא כג מ), האחרוג דומה לחכם שלומד ועושה, דוגמת האחרוג שהוא טוב למאכל וטוב לריח. ההדס דומה לחכם שלומד ואינו עושה, כמו כן יש [ו] ריח אבל לא טעם. הלולב וכלו נמצא מקום ריח בכת"י, ואפשר להשלים ע"פ הסברא. הערבה דומה למי שאין לו לא תורה ולא מלוות, גם כן לא יש טעם ולא ריח:

והטעם גם כן ברמז, האחרוג דמיו יקרים, כמו שיש אחד בעיר שיש לו תורה ומעשים טובים. (האפס) [הלולב וההדס] אינו שזה כל כך, ובכן מצוי יותר. הערבה מלויה בכל פינות, דומה למי שאין לו תורה וכו'. ומזה הקדוש ברוך הוא לנו לאגוד הכל ביחד, כדי שהערבה גם כן יהיה לה זכות עם השאר טובים:

גם כן האחרוג דומה לראש האדם. לולב דומה לזרית מילה. השלשה זדי הדס [דומים], האחד לידו הימין, והשניה לידו השמאל, והשלישי לגוף. והשני זדי ערבה [דומים] לרגליים. כדי שכולם יהיו יחדיו בשלום לעבוד את בוראם. וגם רמוזים כולם שהם שבעה – אחרוג לולב שלשה הדס ושני ערבה, לשבעה כדקיים – אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף דוד:

ספר 'מאור החיים' (עמ' כב)

ד' מיני האנשים - כנגד ד' מיני ימי העולם

אמר החכם כי ארבעה שמות יש לימי העולם, ואלו הם: חול, חול המועד, יום טוב, ושבת, הם ממש כללות ישראל באופן זה. **שבת** – הוא תנוקות של בית רבן שלא חטאו (פסיקתא זוטרתא שיה"ש א טו), הם קודש וגם אינן ראויים לעשות מלאכה, כמו כן השבת אינו יכול לעשות מלאכה. והעולם אינו מתקיים אלא בשביל הבל [פיהם] של תנוקות (פסיקתא זוטרתא אסתר ה יד, זוהר ח"ב לט.), כמון כן השבת. **יום טוב** – הוא יהודי כשר שלומד ועושה ויש [ו] שמחה, והתורה משמח לב האדם כדכתיב (תהלים יט ט) פְּקוּדֵי ה'

פניני וחידושי אור החיים הק'

מתוך אגרת תלמיד רבינו שבו מתאר נסיעתו לא"י:

וחזרו לעכו וישבנו ועשינו שם חג הסוכות בלולב ואתרוג כנתינתם מהר סיני [כנראה שבאיטלי] לא היה לכל אחד ארבעת מינים חדשים]:

אגרות ומכתבים (אגרת ד')

מתוך אגרת מרבינו שבו מתאר נסיעתו לא"י:

ויום שמחת תורה הייתי אני חתן תורה מסיים, ששלחו לי הפרנסים לשאול ממני שאהיה חתן תורה, ואינם רוצים ממני שום נדבה אלא לכבוד תורה, ישלם ה' פעלם. ונדרתי שמן למאור לכבוד 'מדרש כנסת ישראל' ה' יכוננהו שיהיה בסימן טוב, ולחיי מעלתכם החברים המעמידים אותו ולהצלחתם.

וליל מוצאי שבת [מוצאי שמח"ת] עשינו שמחה בבית הכנסת, וכל הרבנים והחסידים מרקדים לפני התורה בכל עוז ותעצומות, והיתה הארה גדולה אשר כמוה לא נהייתה:

ובחול המועד [סוכות] עשינו שמחת בית השואבה, והייתי אני מדליק לילה אחת, ועשינו שמחה גדולה:

אגרות ומכתבים (אגרת י"ב)

יְשָׁרִים מְשַׁמְחֵי לֵב. **חול המועד** – הם בני אדם שמתאבקים בזגלי החכמים ועושים טובה עם בעלי תורה, כמו שאמרנו שהחכם דומה למועד, כן מי שעושה טובה הוא חול המועד. **חול** – הם עמי ארצות, שכל ימיו הוא כמו חול ממש, אכילה שתייה וכו', כך החול הוא טורח ועוסק:

לזה צויה לנו השם שמות לולב שיש זה ארבעה מינים שהם כנגד ארבעה אלו, שישמם באגודה אחת כדי שזכר כולנו:

ספר 'מאור החיים' (עמ' כג)

כונת הנענועים להביא שפע לעולם

בוונת נענוע הלולב הוא, ההולכה הוא כמו אחד שפושט ידו לקבל איזה דבר, וההובאה לאחר שקבלה, ועתה זנענוע שאנו מנענעים אנו מבקשים מאת ה' יתברך שזכות השבעה כדקיים הרמזים בלולב שיבא שפע לעולם, וההובאה היא התקוה

שיש לנו לקבלה. ובכן יש לנו לעשות הנענועים, ולא כחותם ליננים שמשחקים לתקנת [החכמים] הקריטנים, אוי להם ואוי לנפסם:

ספר 'מאור החיים' (עמ' טו)